

BRONISŁAW ZIEMIANIN

***Doradztwo odszkodowawcze w Polsce.
Potrzeba regulacji prawnej, praca zbiorowa***
**pod red. Eugeniusza Kowalewskiego,
TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 359**

Recenzowana praca jest rezultatem konferencji naukowej pt. „Kancelarie odszkodowawcze i ich rola w dochodzeniu roszczeń wobec zakładów ubezpieczeń”, która odbyła się 3 grudnia 2014 r. w Warszawie. Organizatorem konferencji był prof. zw. dr hab. Eugeniusz Kowalewski, kierownik Katedry Prawa Ubezpieczeniowego Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, wybitny znawca prawa ubezpieczeń gospodarczych. Profesor E. Kowalewski jest zarazem redaktorem naukowym tej pracy.

Praca jest dziełem zbiorowym, składającym się z szesnastu artykułów oraz pięciu „głosów dyskusji”. Przedmiotem rozważań poszczególnych autorów są różne aspekty tego samego zagadnienia, a mianowicie działalności podmiotów określanych mianem „doradców odszkodowawczych”. Autorami tekstów są pracownicy naukowcy oraz praktycy prawa. Teksty te mają w zasadzie charakter diagnostyczny, większość z nich kończy się jednak cennymi wnioskami *de lege ferenda* pod adresem ustawodawcy.

Treść pracy dowodzi w sposób niebudzący wątpliwości, że doradztwo odszkodowawcze jest w Polsce zagadnieniem o dużej doniosłości naukowej i praktycznej. Profesjonalną działalność w tym zakresie prowadzi bowiem znaczna liczba podmiotów,¹ zaś ich status nie jest ustawowo uregulowany.² Podstawą prawną działalności tych podmiotów jest ustawa o swobodzie działalności gospodarczej. Nie istnieje więc jakiś odrębny, ustawowo określony zawód doradcy odszkodowawczego.

1. P. Majewski, *Działalność kancelarii odszkodowawczych w Polsce – wyniki badań*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 79–95.
2. E. Kowalewski, M. P. Ziemiak, *Prawne aspekty działalności ubezpieczonych kancelarii odszkodowawczych*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 17-43.

Osoba prowadząca taką działalność nie jest, w przeciwieństwie do adwokata czy radcy prawnego, związana szczególnymi przepisami prawa czy też zasadami etyki zawodowej, chociaż pełni w praktyce podobną funkcję.³

Zawarta w recenzowanej pracy krytyka tego stanu rzeczy jest w pełni uzasadniona. Godne pochwały są też wnioski *de lege ferenda*, które dotyczą konieczności ustawowego uregulowania pozycji ustrojowej doradcy odszkodowawczego, wymagań kwalifikacyjnych, sposobu ustalania wynagrodzenia, obowiązkowego ubezpieczenia OC, reklamy oraz środków nadzoru korporacyjnego lub państwowego nad doradcami odszkodowawczymi.⁴

W pracy słusznie zakwestionowano sposób pozyskiwania przez doradców odszkodowawczych danych dotyczących ofiar wypadków. Dane te zdobywane są z reguły nie od osób poszkodowanych, lecz od pracowników szpitali, przychodni, gabinetów rehabilitacyjnych, policji, straży pożarnej, taksówkarzy, listonoszy itp.⁵ Takie działanie narusza niewątpliwie zasady etyki i dobre obyczaje. Do zawierania umów o prowadzenie spraw odszkodowawczych dochodzi bowiem często w warunkach ekstremalnych, w których poszkodowani nie mają możliwości swobodnego wyboru pełnomocników.

Za trafny należy uznać pogląd wyrażony w pracy, zgodnie z którym nazwy „kancelaria prawna” czy „kancelaria odszkodowawcza” powinny być używane tylko przez takie podmioty, które mają odpowiednie uprawnienia zawodowe. Warunkiem uzyskania takich uprawnień powinno być natomiast zdanie odpowiedniego egzaminu zawodowego przez osobę podejmującą pracę w kancelarii. Wykonywanie tego zawodu – jak słusznie zauważono – dotyczy wszakże istotnych sfer życia ludzkiego (dóbr osobistych, interesów majątkowych).⁶ Nie powinien on zatem być wykonywany przez osoby niemające odpowiednich kwalifikacji zawodowych, w tym odpowiedniej wiedzy prawniczej.

Pogląd ten ma pełne oparcie w wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 19 kwietnia 2006 r. (K 6/2006. OTK ZU 2006/4A, poz. 45), przywołanym w recenzowanej pracy. W wyroku tym TK stwierdził mianowicie, że pozostawienie świadczenia pomocy prawnej bez wymogu uprzedniego przygotowania zawodowego po ukończeniu studiów prawnych oraz bez wyspecjalizowanej kontroli zawodowej może prowadzić do niepożądanych skutków społecznych. Zapobieganie tego typu sytuacjom leży więc w żywotnym interesie szerokich kręgów społeczeństwa.⁷ Żałować należy, że ustawodawca nie wyciągnął dotąd z wyroku TK odpowiednich wniosków i nie uregulował odpowiednio statusu doradcy odszkodowawczego.

3. E. Bagińska, *Odpowiedzialność cywilna kancelarii odszkodowawczych wobec klienta*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 53–77.
4. W.W. Mogiński, *Przesłanki i założenia postulowanego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej doradców i kancelarii odszkodowawczych*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 221–237.
5. R. Zelwiański, *Kancelarie odszkodowawcze – problem nie tylko legislacyjno-prawny*, s. 45–52; M. Krajenta, P. Pawlak, *Negatywne doświadczenia klientów kancelarii odszkodowawczych na wybranych przykładach*, s. 127–140; A. Pietrzak-Radwan, *Ocena celowości udziału kancelarii odszkodowawczych jako pełnomocników w ubezpieczeniowych postępowaniach likwidacyjnych z perspektywy ubezpieczyciela*, s. 141–164, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015.
6. B. Kucharski, *Dekalog argumentów przeciw działalności tzw. kancelarii odszkodowawczych*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 97–126.
7. Ibidem.

W recenzowanej pracy trafnie zauważono, że doradca odszkodowawczy powinien mieć ustawowy obowiązek zachowania w tajemnicy informacji pozyskiwanych w czasie udzielania pomocy prawnej klientowi. Adwokaci i radcowie prawni mają taki obowiązek. Nie mają go natomiast doradcy odszkodowawczy, gdyż brak w tym zakresie odpowiedniego przepisu prawa. Naraża to zatem poszkodowanego, który jest klientem doradcy odszkodowawczego, na niekontrolowane ujawnianie jego tajemnic, np. danych o stanie zdrowia.⁸ Zagadnienie to powinno być uregulowane w ustawie o doradcach odszkodowawczych.

Działalność doradców odszkodowawczych – jak słusznie wskazano w recenzowanej pracy – powinna być działalnością regulowaną w rozumieniu ustawy o swobodzie działalności gospodarczej,⁹ objętą odrębną ustawą. Autorzy tekstu zawartego w recenzowanej pracy słusznie odwołują się w tej sprawie do regulacji obowiązujących w Niemczech i Anglii. Wskazują, że np. w Niemczech podmioty zajmujące się sprawami odszkodowawczymi podlegają wpisowi do rejestru, a przed jego dokonaniem muszą wykazać, że posiadają wiedzę oraz umiejętności do świadczenia usług, nie były prawomocnie skazane, mają stabilną i uporządkowaną sytuację finansową, nie zostały pozbawione prawa do wykonywania zawodu (np. zawodu adwokata), mają obowiązkowe ubezpieczenie OC.¹⁰

W Polsce status doradcy odszkodowawczego nie jest uregulowany odrębną ustawą. Żaden przepis prawa nie nakłada na doradcę obowiązku spełniania wymogów kwalifikacyjnych, kapitałowych czy organizacyjnych, a także wymogów co do trybu, zasad i form uczestnictwa w procesie likwidacji szkody. Doradca nie podlega nadzorowi korporacyjnemu czy państwowemu, nie ma obowiązku ubezpieczenia się od odpowiedzialności cywilnej ani obowiązku zachowania tajemnicy zawodowej.¹¹ Recenzowana praca obnaża wszystkie te braki oraz wskazuje sposoby ich usunięcia. Może zatem stanowić dobry punkt wyjścia do podjęcia w tym zakresie odpowiednich prac legislacyjnych. Gorąco ją polecam przedstawicielom właściwych organów prawodawczych.

PROF. ZW. DR HAB. BRONISŁAW ZIEMIANIN – Wydział Prawa i Administracji Uniwersytetu Szczecińskiego.

-
8. T. Wiđtak, *Udział kancelarii odszkodowawczych w postępowaniach przed wojewódzkimi komisjami ds. orzekania o zdarzeniach medycznych – wybrane aspekty*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 199–218.
 9. W.W. Mogiński, *Przesłanki...*, op. cit. s. 221–237.
 10. E. Kowalewski, M. P. Ziemiak, *Projekcja wariantów regulacji prawnej statusu i działalności doradców i kancelarii odszkodowawczych*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 239–256.
 11. Z. Cwalińska-Weychert, *Nierównowaga obowiązków i swobód podmiotów działających na rynku ubezpieczeń w kontekście pozasystemowego funkcjonowania kancelarii odszkodowawczych*, [w:] *Doradztwo odszkodowawcze w Polsce. Potrzeba regulacji prawnej*, (red.) E. Kowalewski, TNOiK Dom Organizatora, Toruń 2015, s. 341–345.

